

T Á R C A.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1912. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben kötelezpéldányokban 2589 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 233 drb, vétel útján 278 drb, csere útján 2 drb, összesen 3102 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül kötelezpéldányok címén beérkezett: alapszabály 339 drb, falragasz 1412 drb, gyászjelentés 1449 drb, hivatalos irat 83 drb, másor 183 drb, perirat 4 drb, szinlap 1173 drb, zárszámadás 416 drb, különféle 905 drb, összesen 5964 drb apró nyomtatvány.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: Abo stads hist. museum; Akademia umiejetnosci w Krakowie; A magyarhoni ág. h. ev. egyetemes egyház levéltára (2 drb); A múzeumok és könyvtárak országos tanácsa; Gr. ANDRÁSSY Dénes, Krasznahorka-Várallya; BÁTKY Zsigmond; Belügyminisztérium; Biblioteka musea král. Ceského v Praze; BLEYER Jakab (2 drb); Özv. BODON Józsefné, Rimaszombat; Bölcsészettudományi kar dékánja (59 drb); Deputazione Fiumana di storia patria; DOBJÁN László; Dunántúli ág. h. ev. püspök. Pápa (3 drb); ifj. br. FEJÉRVÁRY Géza (6 drb); FELEKY Károly, New-York (3 drb); FILLINGER Ferenc; FISCHER F. E., Leipzig; Fővárosi közmunkák tanácsa; FRAKNÓI Vilmos (7 drb); GEREVICH Tibor (2 drb); GULYÁS Pál (2 drb); Handelsministerium, Wien (2 drb); HAVAS Rezső; Honvédelmi minisztérium; Horvát-szlavon-dalmátországi minisztérium (47 drb); Kais. Akademie der Wissenschaften, Wien; Kungl. bibliotek, Stockholm; M. kir. állami számvevőszék elnöke; M. kir. állatorvosi főiskola (2 drb); M. kir. földtani intézet; M. kir. központi statisztikai hivatal; Magyar Földrajzi Társaság Balaton-bizottsága (8 drb); Magyar Mérnök- és Építész-Egylet; Magyar Nemzeti

Múzeum igazgatósága; Magyar Tudományos Akadémia (13 drb); MÁRKI Sándor, Kolozsvár; MELICH János (2 drb): New-York public library (3 drb); Párisi magyar szervező-bizottság (2 drb); PAULETIG Alajos, Fiume; Republica oriental del Uruguay, Montevideo (6 drb); REVAI-testvérek; RÉVÉSZ Vilmos; br. RUDNYÁNSZKY József; Visconde de SANTAREM, Lisboa (2 drb); SCHWARZ Ignaz, Wien; SEBESTYEN Gyula dr.; Sepsiszentgyörgy polgármestere; Bátori SIGRAY Pál; STUDNICZKI Wladyslaw; SZALAY Imre; SZAUER János, Szeged; SZENTESY Alfonz (4 drb); Szilágyi István-Kör, Máramarossziget; ifj. SZINNYEI József; TAMÁSSY Géza (2 drb); Br. THOROCZKAY Viktor; Tietosanakirja szerk., Helsingfors; VAJDA Viktor; VARGHA Zoltán, Kolozsvár; VEER Imre; VELÖSY Lipót (2 drb); Wisconsin hist. Commission (6 drb); Zirczi apát; ZOLNAI Gyula, Kolozsvár.

A vásárolt könyvek közt nevezetesebbek a következők: 1. GÖNCI Georgius: De disciplina ecclesiastica. Várad 1646. (100 K), 2. 1685. febr. 22-iki fogarasi országgyűlés törvénycikkei. Kolozsvár 1685 (60 kor.), 3. VÁSÁRHELYI Gergely: Epistolák., Bécs 1618. (50 kor.). Vételre fordítottat: 2383 kor. 92 fillér és 70 márka 10 pfen.

A könyvtár helyiségében az elmúlt negyedévben 9345 egyén 21.831 kötet nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 604 egyén 1318 kötetet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 2175 művet osztályoztak, melyekről 2991 cédula készült. Kötés alá 521 művet 684 kötetben küldtünk.

A kötelespéldányok átvételére berendezett helyiségbe ez idő alatt 954 csomag érkezett s ugyaninnen 862 levelet expedáltak. Reklamálás volt 297 esetben.

Az 1897. XLI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben megindított peres eljárások eredményeként pénzbüntetés és kártérítés fejében az egész 1912. évben 469,54 kor. folyt be.

II.

A *hirlaptár* az 1912. év utolsó negyedében 348 évfolyam 30.650 számával gyarapodott (ebből 6043 sz. a törvényszabta nyomdai kimutatás nélkül, számonként érkezett), áttétel útján 1 évf. 3 számával gyarapodott, ajándék révén 19 évf. 2263 számával, vásárlás útján pedig 10 évf. 693 sz., összesen 378 évf. 33.409 számával.

Ebből ajándék: dr. BALOGH Ármintól a müncheni «Allgemeine Zeitung», illetőleg «Beilage» (1899—1907), 1847 számban; dr. KA-

CZIÁNY Gézától a «Chicagai Magyar Hirlap» 1. sz.; PORZSOLT Jenőtől a «Herkules» (1905—12), 133 számban; BIRÓ Lajostól a «Journal de Francfort» (1798—1801), 282 számban. — Vásárlás: LANTOS Adolftól «Székely Hirmondó» (Kézdi-Vásárhely, 1849), 4 számban teljes (120 kor.); HÁHN Hermanntól «Blätter für Musik, Theater und Kunst» (Bécs, 1857.), 104 sz. és: «Neue Zeitschrift für Musik» (Lipcse, 1843, 1849—50), 205 sz. (24 kor.). Ide számítandók a TELEKY Charles-előfizette amerikai hirlapok.

Az évnegyed folyamán 797 olvasó 1260 hirlapnak 1790 évfolyamát 2155 kötetben használta; ebből házon kívül 19 olvasóra 24 hirlap 43 évfolyamának 56 kötete esett.

Átnéztük 373 lap 27.257 számát; céduláztunk 102 évfolyamot (köztük 9 új lapot). Beköttettünk 326 kötetet.

Ezenfölül a rendes folyómunkák is zavartalanul folytak. Soron kívüli rendkívüli munkát igényelt a könyvtár Szentkirályi-utcai 7. sz. alatti bérelt raktárhelyiségének berendezése, hol a hirlapkönyvtár anyagának egy része és a könyvtári duplumok nyertek elhelyezést.

III.

A *kézirattár* az 1912. év utolsó negyedében ajándék útján 1 középkori codexszel, 4 irodalmi levéllel, 1 irodalmi analektával, 1 zenei kézirattal és 1 zenei levéllel, vétel útján 1 újkori kézirattal, 2 irodalmi levéllel, 1 zenei kézirattal és 69 zenei levéllel, áttétel útján 3 újkori kézirattal, hivatalos gyűjtés útján 1 zenei kézirattal, összesen 85 darabbal gyarapodott. Vételre 255 koronát fordítottunk.

Ajándékozók voltak: gr. APPONYI Sándor, özv. BOROVSZKY Samuné, HOITSY Pál, KACZIÁNY Géza, MELICH János és PIRNITZER Frigyes.

A jelen évnegyedi szerzeményből különösen kiemeljük gr. APPONYI Sándor nagybecsű ajándékát, egy, a XV. század végéről származó díszesen miniatűr imádságos könyvet, mely a THURZÓ-család cimérével van ellátva. A többi anyagból főképen a kézirattár zenei gyűjteménye nyert gyarapodást, a többi között LISZT néhány levélfogalmazmányával s ERKEL Ferenc és fiai, Sándor és Gyula levelezésének kiegészítésével.

A kézirattár személyzete a folyó munka mellett bevégezte a JÓKAI-hagyaték földolgozását.

Az évnegyed folyamán 90 kutató használt 514 kéziratot, 343 levelet és 224 analektát. Kikölcsöntünk 17 esetben 40 kéziratot és 1 analektát.

IV.

A levéltárnak törzsgyűjtemény elnevezése alatt felállított csoportja a negyed folyamán vétel útján 1370, áttétel útján 1, ajándékozás útján 3 darabbal gyarapodott. A vételre fordított összeg 1068 korona és 12 márka volt.

Az ajándékozók voltak: GYOMLAY Gyula, KREPLER Ferenc (Trencsén-Teplicz), özv. SZALAY Péterné és SZENT-IVÁNY Zoltán.

A gyarapodás így oszlik meg: 11 középkori eredeti oklevél és 6 másolat, 1343 újkori irat, 5 címeres levél, hét 1848—49-es irat és 1 nyomtatvány, 1 céhírat, összesen 1374 drb.

Címeresleveleink csoportjának gyarapodása a következő darabokat foglalja magában: I. 1619, április 10. Bécs. II. FERDINÁND címeres nemesítő levele KAPÓCHY Márton és gyermekei részére, eredeti. — 2. 1625. nov. 8. Sopron. II. FERDINÁND címeres levele MÉSZÁROS Ferenc és családja részére, eredeti. — 3. 1631. jún. 21. Gyulafehérvár. I. RÁKÓCZI György címeres levele KIGSO János, neje és mostoha fia részére, eredeti. — 4. 1651. okt. 7. Ebersdorf. III. FERDINÁND címeres nemesítő levele DIUNCHEK Mátyás és családja részére, eredeti. — 5. 1677. júl. 24. Bécs. I. LIPÓT címeres nemesítő levele DOBRAVCSÁNY András és gyermekei részére, eredeti.

Az új gyarapodás anyagából a fentiekben kívül megemlítenénk tartjuk a Ják-nemzetségből eredő SZELESTEY-családra vonatkozó XIV—XV. századi középkori okleveleket, továbbá az 1848—49. folyamán elítélteknek egy majdnem teljesnek mondható jegyzékét.

A könyvtárban elhelyezett családi levéltárak közül a SZENT-IVÁNY-családé gyarapodott egy láda irattal SZENT-IVÁNY Zoltán letételével, amelynek földolgozása a jövőben fog megtörténni.

A levéltár személyzetének munkássága az évnegyedben főleg arra irányult, hogy a nagyobb gyűjtemények folyó rendezését befejezze. Befejezte és fölállította a MAGYARY-KOSSA-család levéltárát, mely a régi rendbe szedve, részint újra rendezve összesen 12.482 darabot foglal magában. Befejeződött továbbá a THALY Kálmánhoz intézett levelek rendezése, mely 8931 darabot tartalmaz. A FORGÁCH-család ghymesi levéltárának rendezése szakadatlanul folyt ezen évnegyedben is.

A folyó munka mellett megkezdte a levéltár a gyűjteményben levő középkori oklevelek leltározását is, amely munkálat eredménye volt 627 oklevél leltározása.

A lefolyt idő alatt a levéltárban 125 kutató használt 34.499 darab iratot és 15 térítvényre 1334 darab iratot adtunk kölcsön.